

doch in die eigenaardige betekenissen, die het verkrijgt in samenhang met het onmiddellijk voorafgaande: „Ziet hoe groote liefde“....

De apostel heeft gesproken over de godelooze ontferming, waardoor de Heere, zonder enige aanleiding in den mensch te zien, alleen uit vrije genade. Zieh tot den goddelooze nederhoog om hem aan te nemen tot Zijn kind.

„Ziet hoe groote liefde ons de Vader gegeven heeft, namelijk dat wij kinderen Gods zouden genaamd worden.“ En als hij dan daarna zegt, dat de wereld Hem, dien Vader, niet kent, dan bedoelt hij ongetwijfeld, dat zij Hem daarin niet kent, — in die groote liefde, in die vrije ontferming.

Hoeveel de wereld aangaande God, ook uit Zijn Woord, moge weten, — dit heilgeheim blijft buiten haar gezichtskring, dat er een God is, die, zonder enige waardigheid of aantrekkelijkheid in het schepsel te zien, alleen uit de vrijmacht Zijner liefde, Zieh met den zondaar verzoent. Niet, dat dit mysterie wel zou opgeklaard zijn voor Gods kind. Verre van dat. Het blijft ook hem een wonder, dat hij nooit zal begrijpen. Zelfs een engel kan het niet verklaren. Maar al zal Gods kind dit goddelijk geheim der groote liefde niet begrijpen, kennen doet hij het wel; hij gelooft en ervaart het; hij heeft er de werkelijkheid van aan zijne ziel onderhouden; hij heeft die vrijmachtige liefde gesmaakt, en zij is hem ten troost geworden in leven en sterven. Zoals wij eene bron niet kunnen begrijpen, niet in hare verborgen aderen kunnen nasporen en ten einde toe verklaren, maar haar wel kunnen kennen, als we ons dorstig buigen om uit den uitvlietenden stroom te drinken. Dit laatste doet de wereld niet, en daarom kent zij God niet als de eenige, soevereine Fontein van zondarsliefde. Zij blijft buiten die liefde staan. God in Zijne liefde is haar een vreemde. De natuurlijke mensch verstaat niet de dingen, die des Geestes Gods zijn.

* * *

Zietdaar de oorzaak waarom de wereld vreemd staat tegenover het volk van God.

„Daarom kent ons de wereld niet, omdat zij Hem niet kent.“ Wie de liefde Gods niet verstaat, kan ook de kinderen niet verstaan, die uit die liefde geboren zijn.

Dat er een volk is, 't welk zijn hoogst geluk vindt in den dienst van dien God, die het in vrije ontferming uit de duisternis trok tot Zijn wonderbaar licht; dat dit volk geen smaak meer heeft in de schatten dezer wereld; dat het met die wereld niet mee doet; de genoegens van die wereld niet kan waardeeren en op bijna elk terrein anders denkt en andere beginselen huldigt — ziet, dat kan de wereld niet verstaan. Zij schrijft het toe aan bekrompenheid, en eigengerechtigheid. Zij kent Gods liefde niet, en daarom verstaat zij de vreugde niet, die er voor Gods kind ligt in den heerlijken dienst van die liefde. „Daarom kent ons de wereld niet, omdat zij Hem niet kent.“

Dat een Christen in zonde kan vallen, zichzelf en den naam des Heeren schande aandoen, en dan toch een kind van God kan blijven, en straks in berouw en geloof zich weer kan opheffen en roemen in de zaligheid, — daar ergert de wereld zich aan, daar smaakt ze op. Zij kent de vrije gave van Gods liefde aan schuldigen niet, en daarom verstaat ze een zondaar niet, die zich vastklemt en opricht aan eene liefde, die goddeloozen rechtvaardigt. „Daarom kent ons de wereld niet, omdat zij Hem niet kent.“

Zij de gemeente des Heeren gelooft. De onkunde der wereld bezorgt haar wel achteruitzetting, hoort, beleediging; zoowel in het persoonlijk leven, als op maatschappelijk, staatkundig, wetenschappelijk en ander terrein komt het uit. Maar de kinderen hebben dat gemeen met hun Vader; zij worden ook daarin Hem gelijkvormig. Zij moeten deze onkunde der wereld hoogerop zoeken; dan kunnen zij haar wel dragen. „Daarom kent ons de wereld niet, omdat zij Hem niet kent.“

* * *

Kent de wereld ook u niet, mijn lezer? Er is helaas somtijds bij hen, die den naam van den God der liefde aan het voorhoofd dragen, een zoeken om bij de wereld gekend en gewaardeerd te worden; eene begeerte om daar toegejuicht en geprezen te zijn als ruim van opvatting, en breed van standpunt. Ook dat wordt op allerlei gebied gezien.

Zie men wel toe. Het is geen gunstig teken, de goedkeuring der wereld te genieten en door haar gekend en verstaan te worden. Wie de groote liefde Gods ervaart, heeft genieting genoeg om het handgeklap der wereld te kunnen missen.

Onderzoekte men zich dan wel. Dat de wereld ons goed kent, is een bewijs, dat wij de wereld goed kennen. Het zou kunnen zijn, dat wij met ons hart nog in die wereld leefden. En dan zouden we straks met die wereld geoordeeld worden.

Zoek dan Hem, uwen God, te kennen in Zijne groote liefde, opdat gij niet door de wereld als tot haar behoorend, maar door den Vader als Zijn kind gekend wordt.

V. A.

KERKELIJK LEVEN.

Synode-indrukken.

XXII.

Niet door de Synode voorgelegd.

Nog even moeten we terugkomen op de kwestie, dat Ds Van Duin zelf zijn verklaring had opgesteld en dat niet de Synode hem een geleekende verklaring voorleide.

Wij doen dat om een heel prozaische reden. Bij vergissing bleef n.l. een bladzijde van onze vorige copie op onze schrijftafel liggen.

Ter drukkerij heeft men zich daaruit door weglating van eenige zinnen heel handig weten te redden.

Gaarne brengen we daarvoor ons compliment. Alleen voor hem, die zeer nauwkeurig las, was het merkbaar, dat er iets uit was weggevallen. Slechts in één zinsnede hakte het.

Wij laten die nu maar als een rebus staan en zullen geen tijd verliezen met korrektie aan te brengen.

Liever voeren we nog het argument aan, dat in het vorig nummer onwillekeurig werd verzwegen. Dit is de zaak.

Mr Knibbe meent, dat de Synode door haar handelwijze ten opzichte van Ds van Duin feitelijk tegenover hem bakzeil heeft gehaald.

Reeds wezen we er op, hoe zonderling deze redeneering is.

Immers, de Synode heeft zijn bezwaar uitdrukkelijk afgewezen.

Mr Knibbe kent de Synode al heel slecht, als hij gelooft, dat zij kort daarop praktisch toch tot zijn gevoelen zal overloopen.

Het is niet aardig en ook niet waardig van hem om zóó over de Synode te denken.

Zij zou dan wel haar ongelijk hebben gevoeld, maar niet hebben erkend.

Dat zou al heel klein zijn geweest.

Tot zoo iets mag geen Gereformeerde een Synode in staat achten.

Neen, de Synode gaf haar recht niet prijs.

Het ging er slechts over of zij in de gegeven omstandigheden van haar recht gebruik wilde maken.

Wie op een oogenblik zijn recht niet doet gelden, legt daardoor toch niet de bekentenis af, dat hij er geen recht toe heeft.

Wanneer Mr Knibbe iemand, die hem beleedigt, niet gerechtelijk laat vervolgen, houdt dat immers niet in, dat hij daarmee erkent het recht ertoe te missen?

Zeker, Mr Knibbe verkeerde in den waan, dat de Synode het eischen van onderteekening eener door haar opgestelde verklaring tot methode had verheven.

Maar dat was een van de vele misverstanden, welke er bij hem heerschen.

Doch — zal men vragen — waarom is dan zoo ook niet bij Dr Geelkerken gehandeld?

Waarom stond de Synode bij hem wel op haar recht en bij Ds van Duin niet?

Die vraag is niet heelemaal juist gesteld.

Het „staan op haar recht“ kan zeer verkeerd worden opgevat.

Had Dr Geelkerken zelf aan de Synode een onderteekende verklaring voorgelegd, welke algeheele bevrediging schonk, dan, men kan ervan op aan, zou de Synode ook niet op haar strakke recht hebben gestaan.

Maar zulk een verklaring werd haar niet aangeboden.

Dat is juist een der groote verschilpunten tusschen de zaak-Geelkerken en de zaak-Van Duin.

Ware ook Ds Van Duin met zulk een verklaring niet gekomen, dan zou zonder eenigen twijfel de Synode met hem denzelfden weg hebben bewandeld als met Dr Geelkerken.

Zelfs van een schijn of schaduw van onbillijkheid is hier geen sprake.

Dat de Synode „water in den wijn“ zou hebben gedaan — gelijk het ergens hoette — is geheel en al uit de lucht gegrepen.

De zaak-Ds Brussaard.

De zaak van Ds Brussaard draagt een ander karakter dan die van Ds van Duin.

Die van Ds Van Duin was in haar geheel naar de Generale Synode doorgezonden, opdat die er over zou beslissen.

Omtrent Ds Brussaard wist de Synode slechts, dat er eerst met hem was gehandeld tegelijk met Ds van den Brink, dat later echter zijn houding en die van Ds van den Brink zeer uiteenliepen, dat evenwel Ds Brussaard op de Classis Haarlem het verlangen had te kunnen gegeven om zijn bezwaren ter Synode uit te spreken en dat in de Classis de wensch leefde, dat aan dit verlangen zou worden voldaan.

Reeds was het advies van de Deputaten der Synode in deze aangelegenheden ingeroepen.

En waar nu de Synode de handelingen van deze Deputaten goedkeurde, was het tot op zekere hoogte een zaak van de Synode zelf geworden.

De uitnodiging, welke aan Ds Brussaard ge-

zonden werd, zijn bericht, dat hij in die week verhinderd was wegens ambtsbezigheden, zijn verzending van een brief, welke de Synode vóór haar uiteengaan in diezelfde week niet bereikte, kunnen we gevoelig passeeren.

Ook weet men reeds uit de aagbladen, dat Ds Brussaard ruime gelegenheid ontving zich uit te spreken, hoe hem daarna door eenige Synode-leden vragen werden gesteld, hoe Prof. Ridderbos in een schitterende improvisatie namens de Synode Ds Brussaard toesprak ten einde zijn bezwaren zoo mogelijk weg te nemen, hoe 's avonds Ds Brussaard andermaal het woord kreeg en verklaarde, dat er inderdaad bezwaren bij hem waren weggevallen, maar dat hij er ook nog eenige had overgehouden, welke hij nader toelichtte en hoe Prof. Ridderbos ten slotte repliceerde en poogde hem ook van de resterende bezwaren ontheffen.

Hoewel dit alles in comité-generaal was afgehandeld, kreeg het door het verder verloop van deze zaak algemeene bekendheid.

Wat toch was het geval?

De Synode stelde er prijs op, dat Ds Brussaard de bezwaren, welke na de saamspreking nog bij hem waren overgebleven, schriftelijk te formuleeren.

Twee Deputaten brachten hem in zijn hotel den wensch der Synode over en hij was bereid er aan te voldoen.

Op den afgesproken tijd was echter zijn antwoord nog niet binnen.

De Synode besloot toen om het stuk, zoolwa het zou zijn toegezonden, in handen van een commissie te stellen, die er op de voortgezette Synode over zou rapporteeren.

Hoe lang er nog gewacht werd en hoe een onderling-koerier het verwachte bracht, hebben ook wij zelf uit de bladen moeten lezen.

Na het besluit der Synode vonden wij voor ons persoonlijk het wachten vrij onvruchtbaar en thuis lag er een stapel werk, die om opruiming riep.

Zoo hebben wij dan van dit alles geen indrukken.

Blijkbaar is een misverstand de zaak komen verstoren.

Ds Brussaard schijnt het verzoek der Synode zóó te hebben opgevat, als zou zij de heele discussie ter vergadering schriftelijk gerepeteerd willen zien.

Daarom moet Ds Brussaard niet de bezwaren, welke hem nog restten, maar al wat hij in eerste instantie gesproken heeft, op schrift hebben gebracht en in de verwachting leven, dat Prof. Ridderbos en de vragers evenzoo zullen doen, om daarna op dezelfde wijze de discussie in tweede instantie te bewerken.

Toch was dat de bedoeling der Synode niet.

Wel hoorden we in partikuliere gesprekken die idee lanceeren, maar de Synode zelf besloot anders. En o.i. terecht.

Voor de Synode kan het toch alleen maar belang hebben, welke bezwaren thans nog Ds Brussaard drukken, niet, welke hij eerst gehad heeft.

Daarenboven is dat op schrift brengen van een gevoerde discussie een proof, waarvan men bijna te voren weet, dat ze niet slaagt.

Men moet een ijzersterk geheugen hebben om zich precies te herinneren, hoe men zich heeft uitgedrukt.

Een kleine verandering in zinswending bij de weergave, kan het onmogelijk maken voor iemand, die in discussie trad, om wat hij sprak, schriftelijk te herhalen.

Zulke veranderingen zijn schier onvermijdelijk. Maar dan loopt ook de heele repetitie in de war.

Wil men een discussie zuiver weergeven, dan moet men haar stenografisch laten opnemen.

En dan moet men nog eerste-klas-stenografen hebben ook.

Doch elke andere dokumentatie van een discussie heeft voor een Synode weinig zin.

Het is jammer, dat dit misverstand is gerezen. Ds Brussaard heeft in die dagen ongetwijfeld hard gearbeid.

Verschillende Synode-leden zagen kostelijken tijd verloren gaan.

Maar tegen misverstanden zijn wij wel bestand. Die zijn onder ons gemakkelijk weg te nemen.

Op de Synodale zittingen tegen het eind van deze maand zal het been wel in het lid worden gebracht.

Over den aard van Ds Brussaard's bezwaren mogen wij ons vanzelf niet onttaten.

Wel poogt men in de schismatieke pers hierover den volke in te lichten.

Doch het is het beste om zich ten opzichte hiervan wat gereserveerd te loonen.

De zaak-Ds Vermaat.

Ook Ds Vermaat was genoodigd om ter Synode te komen.

Weer bereidwillig nam hij de uitnodiging aan. Reeds had hij een bezwaarschrift ingezonden.

De dogmatisch-exegetische commissie wilde gaarne hierover meer licht ontvangen.

Zoo verscheen hij dan in de vergadering van deze Commissie.

Men had van hem een bepaald gravamen verwacht. Doch zijn bezwaarschrift — er is in publieke zitting over gerapporteerd en daarom kan er hier het een en ander uit worden medegedeeld, richtte

zich niet
beslissing
zoodanige
vastlegging
van vrije
de vrijheid
blikaties,
heest te l
muleering
in deze
Zelf hadd
lingen va
zij aan h
Synode w
reeds h
tas prop
Dit idee
Wel kan
ordelijke
de Synod
indien zij
gebonden
heeft bij
om zich
geloacht
kend. In
geoorloof
Ook pr
waarmee
Gereform
eenheid
Voorts
herderlijk
term „W
wat te
schrift.
tenschap
het Oud
Wat is i
ondersche
zinniglijk
gegevens
haar nie
verantwo
vatting v
Waar
werd ge
bedienen
goed ons
In het
was opg
bezwaars
ondersch
bezwaars
zelf uit
De vo
nomen:
Ten
bezwaars
en „euk
naam“
af te
drukkin
in het
Bolswa
verklart
zinnig
aanten
besliss
grondsl
liervat
Makkun
doen, i
Wie d
te bewe
en „wat
De pe
op alle
indruk.
Toch
Als h
haar h
van Ds
ben ge
Maar
des me
mocht,
Dat d
hierin
nog in
om adv
Synode
Ook
Vol I
bele ho
van Ma
classis
matisch
aangene
Meer
Het
Men
logen d
het vo
Toch
Altha
te hees
Hij l

zich niet tegen den inhoud van de dogmatische beslissingen der Synode. Wel tegen het nemen van zoodanige beslissingen. Hij protesteerde tegen de vastlegging der bekende punten uit een oogpunt van vrijheid en van eenheid. Hij kwam op voor de vrijheid van theologische onderzoekingen en publicaties, zonder dat de onderzoeker zich vooral heeft te binden aan traditionele dogmatische formuleringen. Onze Gereformeerde vaders hadden in deze niet konsekrant gehandeld volgens hem. Zelf hadden zij strijd gevoerd tegen de leeropvattingen van hun dagen, maar die vrijheid hadden zij aan hun nazaten niet gegund. Op de Dordtsche Synode werden tegen het onderteekeningformulier reeds bezwaren ingebracht op grond van de libertas prophetandi (de vrijheid van „profeteeren“). Dit ideaal behoort thans te worden verweerd. Wel kan dit geen onbeperkte vrijheid zijn. Er moet ordelijke gebondenheid tegenover staan. En nu zou de Synode vruchtbaarder werk hebben verricht, indien zij het vraagstuk van vrijheid en ordelijke gebondenheid aan de orde had gesteld. De Dilectie heeft bijna louter strak confessionele elementen om zich verzameld. Thans is er echter een nieuw geslacht opgestaan. Daarmee moet worden gerekend. In elk geval is binding in deze kwesties niet geoorloofd.

Ook protesteerde hij uit een oogpunt van eenheid, waarmee hij dan niet bedoelt de eenheid van alle Gereformeerden, maar de communio sanctorum, de eenheid van alle geloovigen.

Voorts ontwikkelt hij ook bezwaren tegen het hederlijk schrijven der Synode. Hij vraagt of de term „Woord Gods“ onder ons vaststaat. Alsook wat te verstaan is onder de autoriteit van de Schrift. Volgens hem moet op onomstootelijk wetenschappelijke gronden worden aangenomen, dat het Oud-Testamenteel wereldbeeld verkeerd is. Wat is in de Schrift Gods Woord? Moet er niet onderscheiden worden tusschen bast en kern? De zinnelijke waarneembaarheid van de vier bekende gegevens plaats voor moeilijkheden. Hij verworpt haar niet. Maar hij wil het ook niet voor zijn verantwoordelijkheid nemen, dat wie een andere opvatting voor mogelijk houdt, Gods Woord aanrandt.

Waar het rapport over dit bezwaarschrift niet werd gepubliceerd, konden wij ons daarvan niet bedienen, maar wij hebben het hier zakelijk zoo goed ons mogelijk was, weergegeven.

In het degelijke rapport, dat door Dr. Van Es was opgesteld en werd uitgebracht, werden de bezwaren weergegeven en werd tevens gewezen op onderscheiden bedenkelijke uitlatingen, welke in het bezwaarschrift voorkwamen en welke onze lezers zelf uit het bovenstaande al hebben opgemerkt.

De volgende konklusies werden eenparig aangenomen:

Ten eerste, de door Dr. C. Vermaat ingebrachte bezwaren tegen de dogmatische beslissingen der Synode en enkele uitdrukkingen in haar „Woord van Vermaan“ als ongegrond af te wijzen. Ten tweede, ernstig af te keuren het gebruik van de bedenkelijke uitdrukkingen die in zijn bezwaarschrift voorkomen en in het rapport zijn aangewezen. Ten derde, de classis Bolsward te adviseeren afzorg van Dr. Vermaat een verklaring te vorderen, waarbij hij ten aanzien van de zinnelijke waarneembaarheid van de bekende vier punten van het paradijsverhaal in Genesis 2 en 3, de beslissingen der Synode aanvaardt en belooft ten grondslag te bezigen van wat hij leert, en ten vierde, hiervan behalve aan Dr. Vermaat, den kerkeraad van Makkum e.s. en de classis Bolsward mededeeling te doen, opdat deze verder met hem handele.

Wie durft, als hij deze konklusies nog eens leest, te beweren, dat de Synode „met met twee maten“ en „water in den wijn“ heeft gedaan.

De persoon van Dr. Vermaat maakte ongetwijfeld op alle Synodeleden een hoogst sympathieken indruk.

Toch week de Synode van de waarheid niet. Als het persoonlijk element ook maar enigszins haar houding kon bepalen, zoo zij ten opzichte van Dr. Vermaat wel naar een ander besluit hebben gezocht.

Maar ook nu bleek het weer, dat zij den persoon des menschen niet wilde aanzien, omdat zij niet mocht, wijl de waarheid boven alles gaat.

Dat de Synode deze zaak niet zelf afdeelt, vindt hiernu zijn grond, dat de classis Bolsward haar nog in behandeling had en wel aan de Synode om advies vroeg, maar dit geval niet naar de Synode ter afdoening voordroeg.

Ook hier dus een handelen naar vaste lijnen. Vol bewondering waren we voor de mooie, nobele houding, door de afgevaardigden van de kerk van Makkum, die met de afgevaardigden van de classis Bolsward op hun verzoek door de dogmatisch-exegetische commissie werden gehoord, aangenomen.

Meer mag ik er niet van zeggen.

— Het eerste schaap.

Men weet, hoe verschillende confessionele theologen de Synode van Assen hebben veroordeeld en het voor Dr. Geelkerken hebben opgenomen.

Toch schijnen ook hun oogen open te gaan. Althans is er bij Dr. Lingbeek een begin van te bespeuren.

Hij heeft het in „De Gereformeerde Kerk“ over

het vers „Weerspiegeling“, waartegen ook wij bedenkingen hebben geopperd.

En dan schrijft hij:

Reeds tegen dat weer uitzenden van Gods Geest moeten wij bezwaar maken.

Wij herinneren ons, dat eens een dominee in Amsterdam op het Pinksterfeest zich ongeveer zoo had uitgelaten, dat God nu opnieuw den Geest mocht zenden of dat de Heere daar op dat oogenblik in de kerk den Geest had uitgestort.

En toen zei Dr. Hoedemaker: dat is eenvoudig een verloochening van wat God de Heere eenmaal heeft gedaan, toen Hij den Heiligen Geest der belofte aan Zijne Kerk heeft gezonden.

Maar nog meer bezwaar hebben wij tegen het tweede couplet, den tweeden regel:

„Ons heil hangt niet af van historische feiten.“

Dat is nu waarlijk een verloochening van de meeste artikelen van de apostolische geloofsbelijdenis!

Waarlijk, er dreigt een lesuw, ook aan dien kant van den weg!

Wijst dit lang niet malsche oordeel niet op een kentering?

Het eerste schaap is al een eindweegs de brug op geloopen.

Wij hopen, dat het er ook over zal komen en dat anderen het zullen volgen.

Want het is toch eigenlijk al te dwaas, dat Gereformeerden en Confessionelen over deze kwestie verschillen, tenminste wat den dogmatischen kant betreft.

— Het getal nieuwe theologische studenten.

Ook dit jaar is de aanwas van theologische studenten aan de Theologische School en de Vrije Universiteit weer aanzienlijk.

De Theologische School schreef er 30 nieuwe in, de Vrije Universiteit op 22 September reeds 38, terwijl er in den regel tot 20 October nog bij komen, zoodat het cijfer voor de Vrije Universiteit nog niet als definitief kan worden beschouwd.

Hoe het met Kampen was, weten we niet, maar de drang om theoloog te worden, was te Amsterdam al bijzonder groot.

Niet minder dan 27 jonge menschen hadden zich voor het Admissie-examen aangemeld, waarvan er evenwel slechts 13 konden worden toegelaten.

Intusschen maken we er ons nog niet te bezorgd over, dat er weldra kandidaten te veel zullen zijn.

Nog altijd vereenigen sommige kandidaten vele beroepen op zich.

Wel herhalen wij den wensch, dat niemand uit bijoommerken den Dienst des Woords zal begeeren.

Als men, omdat overal elders een teveel aan werkkrachten is, het predikambt begeert, zal dit en voor den persoon in kwestie en voor onze kerken op teleurstelling uitloopen.

Het predikambt wordt niet verlaagd tot een broodwinning.

HEPP.

GEESTELIJKE ADVIEZEN.

Adverteeren in „neutrale“ bladen.

Een onzer lezers, v. K. te A., zakenman, en in 't belang van zijn handel genoodzaakt tot adverteeren, vraagt m'n oordeel over het adverteeren in z.g.n. neutrale bladen.

Ik kan er inkomen, dat een christen, die — en andere christenen mogen er niet zijn — ook in zijn zaken-doen een goede conscientie voor God begeert te houden, met deze vraag kan „zitten“.

Aan den éenen kant stoort de handel, als één der vormen van het algemeen-menschelijke gemeenschapsleven, zich niet en behoeft hij zich ook niet te storen, aan de grenzen, die de beginselen op godsdienstig, kerkelijk, maatschappelijk, politiek en ander terrein, tusschen de zonen van eenzelfde volk en de leden van eenzelfde saamleving trekken; vraagt men op de markt niet naar elkaars geloof of ongelooft, en doet wie God vreest er met een goede conscientie zaken met de lieden der wereld. En aan den anderen kant moet een christen ook in zijn zaken-doen christen blijven, d.w.z. toezien, dat hij den band aan Christus en aan het Koninkrijk Gods nooit verloochene; niet alleen door in al zijn handelingen zich te laten leiden door den eisch der gerechtigheid en het gebod der naastenliefde, maar ook door ervoor te waken, dat hij, in het zoeken van zijn voordeel, niet op eenigerlei wijze in dienst trede van wat de eere van Christus en het Koninkrijk Gods tegenstaat.

En bij dit laatste komt dan óók aan de orde de vraag naar het geoorloofde van het adverteeren in z.g.n. neutrale bladen.

Nu moeten we daarbij, naar het me voorkomt, beginnen met onderscheid te maken.

Want al is er, als we de dingen uit hun diepsten wortel ophalen, geen enkel blad strikt-neutraal — reden waarom ik ook schreef van „z.g.n.“ neutrale bladen — er is toch onderscheid.

Naast „neutrale“ bladen die zich verkapt of openlijk in dienst stellen van anti-christelijke beginselen en praktijken, zijn er óók — „k denk aan de Advertentiebladen, zooals we die op het platteland voor een complex van dorpen, en in onze groote

steden voor bepaalde stads-buizen hebben, — die geen propaganda van beginselen of richtingen bedoelen, maar zich enkel in dienst stellen van de reclame. Ook daar — ik weet het bij ervaring — kan dan juist de „neutraliteit“ wel eens zeer bedenkelijke gevolgen hebben voor den inhoud, en het voor een christen een gewetensvraag doen worden, of hij door er in te advorteeren, zulk een blad mag steunen. Doch in den regel zal men op dit bezwaar niet stuiten, of het, bij ernstig en bezonnen optreden uit den weg kunnen ruimen.

In het algemeen kan men, naar m'n oordeel, bij gemis van een christelijk blad, dat den kring bestrijkt, dien men wil bereiken, van zulke advertentiebladen wel gebruik maken.

Doch heel anders staat het geval met bladen, die, al mogen ze „neutraal“ heeten, ver van neutraal zijn; die beginselen, overtuigingen, richtingen en praktischen propageeren, diametraal ingaande tegen de christelijke.

Niet alsof men door in zulk een blad te adverteeren, zich verantwoordelijk stelde voor al wat het in zijn leaders aan de markt brengt.

Daaraan denkt niemand.

Zelfs is het denkbaar, dat een advertentie — „k denk b.v. aan de aankondiging van christelijke propaganda-vergaderingen of van christelijke propaganda-lectuur (waarom vinden we die zoo weinig in „neutrale“ bladen?) — de bestrijding bedoelt van de valsche beginselen, die het blad vertegenwoordigt.

Maar omdat men door zulk adverteeren het blad zelf, en dus ook de principes in wier dienst het staat, helpt steunen.

Het is toch van algemeene bekendheid, dat onze dag- en weekbladen van de abonnementsgelden onmogelijk kunnen bestaan; dat ze het van de advertenties moeten hebben.

Al onze groote bladen danken hun bloei aan de advertentiemarkt.

Het mes van de advertenties snijdt naar twee kanten tegelijk.

Vooreerst brengt het geld in 't laadje; en in de tweede plaats verhoogt het de attractie en, in gelijken tred daarmee, het abonnenten-tal.

En het is juist het gebrek aan advertenties wat onze christelijke dag- en weekbladen omhoog houdt.

Aan degelijkheid van inhoud ontbreekt het doorgaans niet; maar, de advertenties laten het zitten. En dit maakt, dat de overige inhoud zich niet uitzetten kan naar verhouding van de groeiende behoefte aan voorlichting bij de lezers.

En hier raken wij, christenen, nu in 't gedrang.

Niet maar met onze liefde voor „onze bladen“ en voor de mannen, die er dag aan dag hun krachten, die er hun leven aan wijden; ook niet enkel met onze geestdrift voor onze partij, of groep, of richting — maar met onze roeping voor het Koninkrijk onzes Gods, voor het welzijn van ons volk, voor de behoudenis der zielen, en met onze begeerte om die roeping te vervullen.

En dan komen vragen op, als v. K. me deed.

Doch is dan het antwoord wel moeilijk te vinden? Is het wel moeilijk te vinden, als we de dingen zoo groot en zoo ernstig nemen, als ze inderdaad zijn?

Als niet onze eigene zaak, niet eenig geldelijk voordeel, maar de zaak onzes Gods en het geestelijk belang onzes volks voor ons als maatstaf geldt voor onze gedraging?

Dan is er immers een antwoord in het woord onzes Heeren Jezus: „Zoekt eerst het koninkrijk Gods en zijne gerechtigheid, en alle andere dingen zullen u toegeworpen worden“?

Offers?

Ja, offers zullen hier gebracht moeten worden. Maar wie meent er, dat Jezus kortzichtig genoeg was, om dat niet te begrijpen?

Heeft Hij niet altoos ieder, die Hem volgen wilde, met nadruk voorgehouden, dat wie Hem volgen gaat, volgt om te offeren?

Offers?

Maar als we om Profeten te zijn, die Zijn Naam belijden en Zijn Woord uitdragen in de wereld, moeten beginnen met Priesters te wezen, die hun kruis opnemen en Hem navolgen?...

En als we nu, door ons niet te willen verloochenen, het offer eens groter maakten, dan het behoefde te zijn?...

Inderdaad, we schijnen het te doen.

Althans, als juist is — en ik heb geen grond om er aan te twijfelen — wat ik niet lang geleden ergens las, — „k geloof het was in de „Standaard“ — dat zoo alle christenen het kloek besluit namen, om hun advertenties in onze christelijke bladen te plaatsen, al onze bladen niet alleen met eere zouden kunnen bestaan, maar ook oneindig beter hun taak zouden kunnen vervullen in de voorlichting en bearbeiding van ons volk.

Inderdaad, ik geloof, dat de vraag van v. K. een kwestie aanroerde, die voor onzen strijd van 't grootste gewicht is.

Laat alle christenen er zich ernstig rekenschap van geven. Als ieder den weg volgt, dien de band aan het koninkrijk Gods hem wijst, zullen de offers die gebracht moeten worden, heel wat minder groot blijken dan ze schijnen.

Om misverstand te voorkomen, moet ik hier evenwel nog iets aan toevoegen.